
Přímá volba prezidenta

Přímá volba prezidenta

Petra KRMELOVÁ, moderátorka

Přímá volba prezidenta, to je téma, se kterým čeští politici přicházejí téměř pravidelně. Dnes bychom se od nich mohli dozvědět něco konkrétního. Na konferenci v Senátu by zástupci parlamentních stran měli říct, jak konkrétně by přímá volba prezidenta měla podle jejich představ vypadat.

Jiří VÁCLAVEK, moderátor

No, a s námi ve studiu je právník Jean - Claude Colliard, bývalý vedoucí kabinetu francouzského prezidenta Françoise Mitteranda a současný člen francouzské Ústavní rady. Dobrý den. A taky politolog Fakulty sociálních věd Univerzity Karlovy Petr Just. Vítejte, dobrý den.

Petr JUST, politolog, Fakulta sociálních věd Univerzity Karlovy

Dobré ráno.

Jiří VÁCLAVEK, moderátor

Pane Juste, o přímé volbě prezidenta se skutečně v Česku mluví v pravidelných intervalech. Je to, řekněme, evergreen politické strany. To je zajímavé. S tím tématem přicházejí velmi často, když se blíží volba prezidenta. Můžeme jim teď věřit, že to s přímou volbou myslí vážně, že skutečně nejde jenom o nějakou politickou hru, že se chtějí domluvit, položit na stůl konkrétní návrhy?

Petr JUST, politolog, Fakulta sociálních věd Univerzity Karlovy

Jak už jste říkal, tím, že to vždycky se otevírá těsně před volbou prezidenta, tak ani dnes nemůžeme mít jistotu, že hned po skončení prezidentských voleb po předpokládaném úspěšném zvolení některého z kandidátů ta diskuse nezanikne. Politici ale slibují, že se tomuto tématu budou věnovat dlouhodobě. Ostatně vláda si v koaliční smlouvě, ta stávající vláda si v koaliční smlouvě předsevzala, že zahájí diskusi na toto téma. To je takové poměrně vágní ustanovení zahájit diskusi. Oni si můžou diskutovat, ale ještě to neznamená, že mohou dojít k nějakému konkrétnímu výsledku. Ona i ta diskuse může vlastně skončit tím, že nic měnit nebudeme.

Jiří VÁCLAVEK, moderátor

Pane Colliarde, je i v jiných zemích běžné, že by parlamentní strany přicházely s přímou volbou prezidenta v situaci, kdy se jim to jednoduše hodí, kdy třeba nejsou schopny svého kandidáta prosadit prostřednictvím parlamentu, anebo se častěji setkáváme, řekněme, se seriózní diskusí podpořenou o názory ústavních právníků?

Jean - Claude COLLIARD, University of Paris

Víte, v evropských zemích je daleko více prezidentů voleno přímo, než bychom si mohli myslet. Je to velice běžná situace ze statistického hlediska a velice často to buď má, nebo nemá své dopady. Prostě tam, kde ta situace je nějakým způsobem zaběhnutá, může to tak zůstat, ale může také probíhat debata, jestli ty pravomoci prezidenta by měly být nějakým způsobem upraveny, a to je debata, která probíhá v současné době například ve Francii.

Petra KRMELOVÁ, moderátorka

Co může v tuto chvíli motivovat jednotlivé parlamentní strany k tomu, aby zvedly ruku pro přímou volbu?

Petr JUST, politolog, Fakulta sociálních věd Univerzity Karlovy

Tak ta hlavní motivace bývá často uváděna, že si to přejí lidé, ale na druhou stranu si myslím, že politické strany díky tomu, že umožní lidem přímou volbu, tak se spíš o hodně připraví a spíš sobě připraví řadu dalších problémů spojených třeba s tím, že budou se muset zapojit do kampaně, celonárodní kampaně. Bude to samozřejmě strany stát

více peněz, tyto celonárodní kampaně, bude to daleko větší požadavek na personální zabezpečení, dobrovolníky, nebo ať už placené lidi v kampani. Takže strany tak trochu jdou samy proti sobě, pokud budou prosazovat zavedení přímé volby prezidenta, protože, jak říkám, spíš jim to přidělá více problémů a ubere určitou pravomoc, kterou v současné době politické strany prostřednictvím poslanců a senátorů mají.

Jiří VÁCLAVEK, moderátor

Takže představa - prosadíme přímou volbu, když svého kandidáta nemůžeme protlačit horní komorou parlamentu - je podle vás krátkozraká, když vezmeme jeden z konkrétních příkladů?

Petr JUST, politolog, Fakulta sociálních věd Univerzity Karlovy

Bohužel bych to tak označil v našem prostředí a ta dosavadní diskuse už od roku 1990 se vždycky ubírala spíše tímto směrem.

Petra KRMELOVÁ, moderátorka

Je bezpodmínečně nutné, aby se při zavedení té přímé volby prezidenta současně měnily pravomoce hlavy státu?

Jiří VÁCLAVEK, moderátor

Právě o té změně pravomocí se v Česku teď hodně mluví. Mluví se jak o zúžení, tak rozšíření pravomocí prezidenta v souvislosti s přímou volbou.

Jean-Claude COLLIARD, University of Paris

Ano, říci, že to je nezbytné, nad tím se musíme zamyslet. Když zvolíme prezidenta přímou volbou, tak mu dáváme více politické energie, silnější politickou energii, takže ty pravomoci, které do určité chvíle byly formální, budou potom, nabydou daleko více politické dimenze. Takže je to na každém voliči, aby zvážil, zdali dát tuto dodatečnou sílu, pravomoc prezidentovi, anebo zdali se připravit o tyto pravomoci v kontextu.

Jiří VÁCLAVEK, moderátor

Dobře. Přímou volený prezident má určitě větší legitimitu, nicméně musí se to bezpodmínečně odrazit třeba ve zvětšení jeho kompetencí?

Jean-Claude COLLIARD, University of Paris

Přímá volba prezidenta je podmínka /nesrozumitelná/, aby měl prezident legitimitu jednat, aby měl přímou, přímý dopad na politický život. Dále naše volba demokracie závisí na kontrole a vyváženosti politických sil, takže není dobré, aby měl prezident v přímé volbě příliš pravomocí. Je třeba dodržet rovnováhu. Možná je to situace, kterou máme ve Francii. Když jsme v roce šedesát dva zavedli tento systém přímé volby, tak jsme vlastně nijakým způsobem neupravovali zbytek ústavy. Možná je potřeba se nad tím hlouběji zamyslet.

Jiří VÁCLAVEK, moderátor

Jinými slovy, tím, že je prezident volený přímo ne parlament, ubíráme pravomoci parlamentu a je nutné to kompenzovat tím, že prezident má o to méně pravomocí. Rozumím vám správně?

Jean-Claude COLLIARD, University of Paris

Redukuje to pravomoci parlamentu, redukuje to pravomoci vlády, protože co se týče rozdělení mezi mocí exekutivou, protože vlastně se vám na jednu stranu exekutivu, na druhou stranu v parlamentní dimenzi je potřeba nalézt tu rovnováhu. A v okamžiku, kdy změníme autoritu, legitimitu jednoho z těchto prvků, tak vlastně změníme podmínky této vyváženosti, této rovnováhy, takže je prostě potřeba to velice dobře ošetřit.

Petra KRMELOVÁ, moderátorka

Tím by se ale parlament připravil o poměrně atraktivní kompetenci. Budou podle vás zákonodárci vůbec ochotni zbavit se možnosti rozhodovat o hlavě státu?

Petr JUST, politolog, Fakulta sociálních věd Univerzity Karlovy

Já to často přirovnávám k diskusi o imunitě, také k imunitě mezi zákonodárci. Když se jich zeptáte, zda by se měla zúžit, zda by se měla zrušit, zda by se měla omezit, tak vám všichni řeknou, že ano, ale když dojde na lámání chleba, když dojde na konkrétní hlasování, tak to většinou neprojde. U přímé volby prezidenta se obávám, že to také nebude tak jednoduché, jak se může zdát, byť si myslím, že přece jenom ta pravděpodobnost je o trochu vyšší než v případě imunity. Ale zatím jsem spíše skeptik, protože i dosavadní názory politických stran na to, jaká by měla být tedy ta konkrétní forma té volby, se liší. ODS chce jednokolový systém, pak to trochu zaměnila, že chce, aby do druhého kola postupovalo více než dva kandidáti, třeba že by bylo takzvané druhé otevřené kolo, třeba dvanáct a půl procent nahoru, nebo patnáct procent z prvního kola nahoru. Ty ostatní strany spíše zastávají názor, že by to měla být klasická dvoukolová volba s uzavřeným druhým kolem, tedy že dva kandidáti by postupovali do druhého kola tak, jako je to v případě francouzských prezidentských voleb. Ale ta diskuse ještě bude dlouhá. Pokud dnes začala, nebo pokud dnes začne v Senátu a pokud bude opravdu trvat nějakých těch čtyřech, pěti letech do té další volby, tak jedině dobře.

Jiří VÁCLAVEK, moderátor

Takže politolog Petr Just je skeptik. Uvidíme, jak se k přímé volbě skutečně politici postaví. Pánové, díky, že jste byli hosty Dobrého rána s Českou televizí.

Petra KRMELOVÁ, moderátorka

Pěknou středu, na shledanou.

Petr JUST, politolog, Fakulta sociálních věd Univerzity Karlovy

Na shledanou.